

ارشادگری (منتورینگ)

مبانی، مسائل و راهکارها

حسین تقوی

هیئت علمی دانشگاه محقق اردبیلی

مرتضی خاقانی زاده

هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج)

عباس عبادی

هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج)

سرشناسه: تقوی، حسین، ۱۳۶۲ -

عنوان و نام پدیدآور: ارشادگری (منتورینگ) مبانی، مسائل و راهکارها/ حسین تقوی، مرتضی خاقانی زاده و عباس عبادی.

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج)، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۲۰۲ص: مصور، جدول.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۵۶۱-۷۲-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

عنوان روی جلد: ارشادگری (منتورینگ) مبانی، مسائل و راهکارها.

موضوع: ۱. منتورینگ- مبانی نظری ۲. منتورینگ- مسائل ۳. منتورینگ-

راهنمای عملی

رده بندی کنگره: LB2343

رده بندی دیویی: ۳۷۸/۱۹۴

شماره کتابشناسی ملی: ۷۳۵۷۷۰۵

دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج)

انتشارات دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج)

ارشادگری (منتورینگ) مبانی، مسائل و راهکارها

مؤلفان: دکتر حسین تقوی، دکتر مرتضی خاقانی زاده، دکتر عباس عبادی

چاپ اول: ۱۳۹۹

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۵۶۱-۷۲-۸

طراح جلد: محمدعلی رضائی شریف

قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

تمام حقوق این اثر برای نویسندگان محفوظ است

فهرست مطالب

۱	سخن مؤلفان
۱	مقدمه
۱۱	فصل اول: مفهوم شناسی
۱۳	تعریف منتورینگ
۲۰	عناصر کلیدی برای فهم منتورینگ
۲۰	ارتباطات
۲۰	فرایند
۲۱	شروع رابطه
۲۱	پرورش و توسعه
۲۱	جدائی
۲۲	بازتعریف رابطه
۲۴	توسعه محوری
۲۶	زمینه
۲۹	فصل دوم: عناصر اساسی منتورینگ و صلاحیت‌های لازم
۳۰	عناصر منتورینگ
۳۶	صلاحیت‌های لازم برای منتورها

۳۷	صلاحیت‌های شناختی
۳۸	صلاحیت‌های عاطفی
۳۹	صلاحیت‌های ارتباطی
۴۱	صلاحیت‌های لازم در اسناد اکادمی علوم ملی
۴۳	فصل سوم: نتایج و برون‌دادهای منتورینگ
۴۴	نتایج منتورینگ
۴۵	منافع شغلی و حرفه‌ای
۴۷	منافع عاطفی و انگیزشی
۴۹	توسعه صلاحیت‌های اکادمیک تحقیقاتی
۵۲	نتایج حاصل از منتورینگ افقی
۵۵	مسائل مترتب بر منتورینگ دانشجویان
۶۰	راه‌های بهبود منتورینگ
۶۷	فصل چهارم: منتورینگ در اسلام
۶۹	منتورینگ در منه المرید
۷۲	مولفه‌های منتورینگ در اسلام
۷۴	الگو بودن
۸۱	اعتبار و وثاقت
۸۲	تطابق عمل با گفته‌ها
۸۴	عدالت و انصاف
۸۶	چالش انگیزی
۸۸	بصیرت بخشی
۹۱	هدایت و مربیگری
۹۶	نظم
۹۸	تعهد و سخاوت علمی
۱۰۰	بازخورددهی مناسب
۱۰۲	اخلاق محوری و تربیت اخلاقی
۱۰۴	ترغیب
۱۰۴	تشویق
۱۰۸	تنبیه
۱۰۸	همدلی و مشاوره

۱۰۹	همدلی
۱۰۹	جلب / اعتماد
۱۱۰	رازداری
۱۱۰	گوش دادن
۱۱۱	مسئولیت پذیری
۱۱۲	خیرخواهی
۱۱۴	تکریم و توجه
۱۱۴	تکریم
۱۱۷	ملاحظه گیری فردی
۱۲۰	دوستی و صمیمیت
۱۲۵	مشورت و رایزنی
۱۲۸	حسن خلق
۱۲۹	گشاده رویی
۱۳۱	سعه صدر
۱۳۲	حلم و صبر
۱۳۳	عفو و گذشت
۱۳۵	رفق و مدارا
۱۳۷	عدم مکتوب گیری
۱۳۸	شایستگی کلام
۱۴۰	محبت و مهرورزی
۱۴۱	جدال احسن
۱۴۲	معاشرت علمی - حرفه‌ای
۱۴۶	جمع‌بندی منتورینگ در ادبیات و سنت اسلام
۱۵۱	فصل پنجم: راهکارهایی برای ارتقای اثربخشی منتورینگ
۱۵۳	مدل‌سازی نقش
۱۵۴	چالش‌انگیزی
۱۵۵	مربیگری
۱۵۷	ترغیب
۱۵۸	مشاوره
۱۵۹	حمایتگری

سخن مولفان

شکی نیست که آموزش عالی محرکه توسعه جامعه دانش بنیان در عصر دانایی است. ایفای نقش‌های مورد انتظار از آموزش عالی و پرورش سرمایه انسانی، توسعه دانش و فرهنگ و حل مسائل مترتب بر بخش‌های جامعه، نیازمند آماده‌سازی ملزومات و زیرساخت‌های مالی، فیزیکی، ساختاری و انسانی است. بر خلاف انواع مادی، فراهم‌آوری سرمایه انسانی نیازمند زمان، انرژی و اقدامات طولانی‌مدت، پیوسته و استراتژیک است. بدین جهت برای اطمینان از تحقق اهداف پژوهشی، آموزشی و خدماتی آموزش عالی و به تبع آن توسعه جامعه دانش بنیان، پرداختن به چگونگی توسعه این سرمایه ضرورت دارد.

با توجه به درک این ضرورت مولفان کتاب حاضر به موضوع منتورینگ به عنوان یک استراتژی اثربخش و کم هزینه در توسعه سرمایه‌های انسانی، با محوریت روابط اعضای هیئت علمی و دانشجویان پرداخته‌اند. هدف اساسی این کتاب آگاهی بخشی به عاملان دانشگاهی در مورد زمینه، بنیان‌ها و مسائل مترتب بر منتورینگ و ارائه رهنمودهایی برای بهبود آن است. در راستای این هدف کتاب حاضر در قالب پنج فصل تدوین شده است:

فصل اول کتاب با تمرکز بر ریشه‌ها و بنیان‌های مفهومی منتورینگ تعاریف مطرح شده برای منتورینگ را، از ابتدای عمومیت یافتن این سازه تا سالهای اخیر، گزارش داده و تفاوت آن با مفاهیم مشابه را آشکار می‌سازد. در انتهای این فصل عناصر کلیدی که به ما در فهم منتورینگ کمک می‌کنند، روشن و جوانب ارتباطی، فرایندی، توسعه‌ای و زمینه‌ای منتورینگ تبیین شده است.

در فصل دوم جهت شناخت دقیق منتورینگ به عنوان یک پدیده تعاملی بر ابعاد و اجزای تشکیل دهنده آن و روابط بین آن اجزا تمرکز شده و سه

طبقه اصلی این توانمندی‌ها، مشتمل بر مهارت‌های شناختی، عاطفی و ارتباطی، و سایر مولفه‌های منتورینگ که در تحقیقات قبلی آشکار شده اند، مورد بحث قرار گرفته است.

در فصل سوم با تکیه بر شواهد تحقیقاتی ابتدا نتایج و برون‌دادهای مثبت منتورینگ مشتمل بر منافع شغلی - حرفه‌ای و منافع عاطفی - انگیزشی معرفی شده و بعد از طرح نتایج حاصل از منتورینگ افقی، در مورد پیامدهای ناخواسته‌ای که در متون انتشار یافته کمتر به آنها اشاره شده است، بحث شده است. در انتهای فصل نیز رهنمودهایی برای کاهش آسیب‌ها و پیامدهای منفی ارائه گردیده است.

فصل چهارم به موضوع منتورینگ اسلامی می‌پردازد. با توجه به هنجاری بودن پدیده‌های آموزشی، ارائه بحثی ویژه در رابطه با منتورینگ در اسلام ضرورتی اجتناب‌ناپذیر بود. در این فصل با تکیه بر شواهد و نشانه‌های نظری و عملی مستخرج از قرآن (و تفاسیر آن) و نیز احادیث نقل شده از ائمه معصومین (ع)، گزارشات تحقیقاتی که با مطالعه منابع دست اول در زمینه سیره‌های تربیتی پیامبران، امامان و ائمه معصومین حاصل شده اند، و نیز دستورالعمل‌ها و توصیه‌های تربیتی ارائه شده توسط عالمان و دانش‌پژوهان برجسته اسلامی مولفه‌های منتورینگ، در قالب نه مقوله، تبیین شده است.

در فصل پنجم، ضمن نتیجه‌گیری از مباحث فصول چهارگانه، با تعمق بر متون متنوع تولید شده در این زمینه و تجارب مولفان، مولفه‌های مدل‌سازی نقش، چالش‌انگیزی، مربیگری، مشاوره، ترغیب، تکریم و توجه، تسهیلگری و شبکه‌سازی حرفه‌ای به شکل عملیاتی تعریف و دستورالعمل‌های عملی برای بهبود روابط استاد شاگردی در محیط‌های آموزشی، با تمرکز بر موقعیت‌های دانشگاهی، ارائه شده است.

کتاب حاضر با پوشش موضوعات فوق‌الذکر، به دنبال ارائه چارچوبی عملیاتی برای تشخیص عناصر پیدا و پنهان روابط مبتنی بر منتورینگ در

محیط‌های دانشگاهی، با تاکید بر توسعه همه جانبه دانشجویان است و از این لحاظ می‌تواند برای سیاست‌گذاران، عاملان دانشگاهی و ذینفعان این حوزه به ویژه اساتید و دانشجویان قابل استفاده باشد. با وجود این به مانند هر امری نوشته شده، بی‌غلط نیست؛ خصوصاً اینکه در نوع خود از اولین تالیفات داخلی بوده است. از معلمان، دانش‌پژوهان و دیگر همکاران محترم در سطح دانشگاه و دیگر محیط‌های آموزشی انتظار می‌رود، نظرات ارزشمند خود را جهت رفع نقائص موجود اعلام فرمایند.

با تشکر

مولفان

تابستان ۱۳۹۹